

Olavi Koivukangas

Professori, Siirtolaisuusinstituutin johtaja

Suomen tie itsenäisyyteen

Muuttoliikkeet ja identiteetti

Juhlapuhe Halsualla itsenäisyyspäivänä 6.12.2002

Siirtolaisuusinstituutti – Migrationsinstitutet

Turku - Åbo 2002

<http://www.migrationinstitute.fi>

Suomen tie itsenäisyyteen – muuttoliikkeet ja identiteetti

Juhlapuhe Halsualla - synnyinpitäjässän -- itsenäisyyspäivänä 6.12.2002

Arvoisa juhlayleisö, Hyvät halsualaiset sukulaiset ja ystävät,

Suomen tie itsenäisyyteen

Juhlimme tänään itsenäisen Suomen 85-vuotisjuhlaa. Joulukuun kuudentena 1917 Suomen kansa otti vapailla vaaleilla valitun eduskunnan välityksellä kohtalonsa omiin käsiinsä.

Mutta itsenäisyytemme juuret ovat paljon kauempana historiassa. Suomalaisen kansanvallan juuret ovat heimojemme ikimuistoisilla kärjäkivillä. Suomen itsenäistymiseen johtaneen kehityksen ensimmäisiä merkkipaaluja oli v. 1362 saatu oikeus osallistua Ruotsin kuninkaan vaaliin.

Muistamme historiasta myös Yrjö Maunu Sprengtportenin ja Anjalan liiton miehet vuodelta 1788. Porvoon valtiopäivillä 1809 Aleksanteri I korotti Suomen kansakuntien joukkoon säilyttämällä maan entisen yhteiskuntajärjestelmän ja järjestämällä keskushallinnon. Kuitenkin vasta 1860-luvulla Aleksanteri II:n suojeassa ilmapiirissä saattoi valtiopäivien säännöllinen toiminta alkaa yhteiskunnallisten olojen uudistamiseksi kansallisen herättäjämme J. V. Snellmanin johdolla. Suotuisan kehityksen katkaisi helmikuun 1899 manifesti ja muut venäläistämistoimenpiteet. Syntyi aktivistiliike, joka pyrki käyttämään hyöyksi jokaista tilaisuutta taistelussa Venäjää vastaan. Ensimmäisen maailmansodan puhjettua v. 1914 toiminta kiihtyi nuorten miesten värväämiseksi saamaan sotilaskoulutusta Saksassa. Kysymys aktivistien toiminasta oli vielä avoin, kun maaliskuun vallankumous v. 1917 kaatoi Venäjän keisarihuoneen. Saman vuoden kesään tultessa Suomen kansa oli kypsynyt itsenäisyyteen - valtiollisissa oloissa odotettiin suunnanmuutosta.

Tämän vaistosivat jopa ulkomaille muuttaneet suomalaiset. Tietävästi ensimmäinen Suomen itsenäisyyspäivän juhla vietettiin Australiassa useita kuukausia ennen Suomen itsenäistymistä. Vuodelta 1917 olevan kirjeen mukaan neljä nuorta miestä kertoi merimieslähetyksasemanhoitajalle olevansa puunhakkuussa Queenslandissa. Miehet olivat lukeet lehdistä maaliskuussa tapahtuneesta Venäjän vallankumouksesta ja he olivat päätelleet, että nyt Suomi varmasti julistautuu itsenäiseksi. He olivat myös tulleet siihen tulokseen, että tämä tulee tapahtumaan juhannuksena, keskikesän ja valon juhla. Niinpä he järjestivät juhannuksena 1917 Suomen itsenäistymisen juhlat. Ohjelman päätteeksi neljä nuorta miestä kajautti tropiikin aarniometsässä kolminkertaisen "eläköön"-huudon itsenäiselle Suomelle.

Venäjän tsaarinvallan kukistuttua maaliskuussa 1917 Venäjän väliaikainen hallitus nimitti Suomelle Oskari Tokoin johtaman kokoomussenaatin. Tokoi oli Suomen ensimmäinen "pääministeri" - tosin ennen itsenäistymistä. Tokoi oli syntynyt Kannuksessa v. 1873 ja vuosisadan vaihteessa hän lähti 17-vuotiaana pohjalaisen siirtolaisvirran muka-

na Yhdysvaltoihin, missä työskenteli 10 vuotta kaivosmiehenä. Samoihin aikoihin oma isoisäni Nestori Karvonen Halsuan Ylikylästä oli monen muun Keskipohjanmaan miehen tavoin useita vuosia kaivostöissä Yhdysvalloissa.

Kysymys korkeimmasta vallasta tuli eduskunnan käsiteltäväksi kesällä 1917. Heinäkuun 18. päivänä hyväksytyn ns. valtalain mukaan eduskunta olisi yksin määrännyt kaikki Suomen lait. Venäjän väliaikainen hallitus ei tätä hyväksynyt, vaan hajotti eduskunnan. Lokakuussa pidetyissä vaaleissa eduskuntaan tuli porvarienemmistö. Marraskuun 7. päivänä bolševikit Leninin johdolla kukistivat väliaikaisen hallituksen. Marraskuun 15. päivänä Suomen eduskunta Santeri Alkion esityksestä päätti käyttää aikaisemmin keisarille kuulunutta valtaa. Tämä vaati täydennykseksi itsenäisyysjulistuksen, eduskunnan nimenomaisen tahdonilmauksen itsenäisyydestä. Niinpä Svinhufvudin johtama senaatti jätti joulukuun 4. päivänä eduskunnalle esityksen uudeksi hallitusmuodoksi, jonka mukaan Suomi olisi riippumaton tasavalta. Itsenäisyysjulistus hyväksyttiin 6.12. äänin 100-88.

Joulukuun kuudes 1917 oli kolkon pimeä päivä. Seuraavana yönä Helsinkiin satoi ensi lumi.

Suomessa sisäpoliittinen tilanne kiristyi. Työväestö perusti punakaarteja ja porvarillinen puoli suojeluskuntia. Tammikuun 12. päivänä 1918 eduskunta antoi Svinhufvudin senaatille valtuudet järjestyksen palauttamiseksi. Sisällissodan alkutapahtumat purkautuivat tammisunnuntaina 28.1.1918. Kansalaissota oli se hinta, joka oli maksettava itsenäisyydestämme. Ratkaisevaa osaa ns. valkoisen puolen voitossa esittivät Saksasta Vaasaan saapuneet jääkärit. Yksi näistä oli myöhemmin Australiaan mennyt - ja siellä tapaamani -- lohtajalainen jääkäriluutnantti Nestori Karhula, joka osallistui mm. Kokkolan ja Tampereen valloitukseen.

Taistelu itsenäisyydestä

Itsenäisen Suomen alkuaikoina taloudellinen kehitys oli varsin hyvä aina v. 1929 alkaneeseen lamaan saakka. Työttömyys saavutti huippunsa v. 1932, jolloin kortistossa oli lähes 100 000 työtöntä. Pulakaudesta selvittiin elpyneen ulkomaankaupan ansiosta, ja se antoi uskoa tulevaisuuteen. Tämä olikin tarpeen, sillä v. 1939 Suomi joutui mukaan toisen maailmansodan pyörteisiin.

Suomi kävi kaksi sotaa Neuvostoliittoa vastaan ja joutui lopuksi syksyllä 1944 kääntämään aseensa entistä liittolaistaan Saksaa vastaan. Suomen tappiot talvisodassa olivat 23 000 kaatunutta ja 44 000 haavoittunutta. Lisäksi yli 400 000 karjalaista joutui lähtemään evakkotielle. Jatkosodassa Suomen tappiot olivat 53 736 kaatunutta ja 5 700 kadonnutta. Toisessa maailmansodassa Suomen väestötappio oli 85 000 henkeä eli 2.2 prosenttia väestöstä vastaten viiden vuoden syntyneiden ylijäämää.

Halsuan kirkon vierellä olevassa sankarivainajien hautausmaalla on 55 valkoista ristiä. Talvisodan viimeisenä päivänä kaatui enoni Eino Karvonen Pölläkkälässä. Enoni muistoksi minulle annettiin nimeksi Eino Olavi. Jatkosodan sekavissa oloissa kesällä 1944 kaatui toinen enoni Lauri Karvonen vain 20-vuotiana Näykkijärvellä.

Sotaa muistamattomalle nuoremmalle sukupolvelle haluaisin kohdistaa kenraaliluutnantti Matti Kopran sanat: "Asiakirjat ovat vahvistaneet sen, että jos Suomen puolustus olisi talvella 1940 tai kesällä 1944 murtunut, maan kohtalo ei enää olisi ollut suomalaisten käsissä." Tämä tuo mieleeni jo edesmenneen rotary-veljen kertomukset Talihtalan suurtaistelussa kesällä 1944 Kannaksella, missä hän toimi tulenjohtoupseerina. Hän kertoi ettei ollut ehtinyt nukkua viikkokausiin, nälkä oli ja vaatteetkin olivat riikkailena, että lopulta hän ei tiennyt oliko hän ihminen vai eläin.

Sotien vaikutus ulottui myös siviiliväestöön ja erityisesti naisiin. Sodan loppuvaiheissa Lotta Svärd -järjestössä oli 242 000 jäsentä. Se oli tiettävästi maailman suurin naisten vapaaehtoinen maanpuolustusjärjestö. Lotat ottivat haltuunsa miesten töitä kotirintamalla ja vapauttivat näin lähes 100 000 miestä erilaisiin maanpuolustustehtäviin. Rintamapalvelukseen suostumuksensa antaneita lottia oli 90 000. Lapsuudestani muistan kotikylässäni Evijärvellä asuneen Martta Söderenan, jota sanottiin Suomen ainoaksi naissotasokeaksi. Hän perusti perheen ja sai useita lapsia. Myös oma äitini Vieno Karvonen toimi monen halsualaisen naisen tapaan lottatyössä. Muistan hänen kertoneen olleensa Halsuan kirkon tapulissa tähystämässä mahdollisia venäläisiä lentokoneita.

Tänä päivänä osoitamme kunnioitusta sotaveteraaneille, joita on vielä elossa 140 000. Näistä sotainvalideja on 23 000. Sotaveteraanien keski-ikä on 82 vuotta ja heidän joukkonsa harvenee nopeasti - arvioidaan että viiden vuoden kuluttua vain puolet on hengissä. Nopeasti viimeiseen iltahuutoonsa siirtyvien sotaveteraanien tarpeista ja hyvinvoinnista nuorempien ikäluokkien on kannettava erityinen vastuu. Usein unohdetaan, että yli puolet sotaveteraaneista saa huomattavasti keskimääräistä heikompa eläkettä, sillä he eivät ehtineet mukaan 1960-luvulla käynnistettyyn työeläkejärjestelmään.

Hyvinvointi-Suomen kautta ennätystyöttömyyteen

Sotia seurasi jälleenrakentamisen kausi ja karjalaisen heimon sijoittuminen uusille asuinsijoilleen. Syntyivät ns. suuret ikäluokat, jotka nekin alkavat jo lähestyä eläkeikää. Raskas sotakorvaus neuvostoliitolle kehitti merkittävästi Suomen teollisuutta. Tieteen ja tekniikan kehitys mullisti tuotantoelämää.

Tultaessa 1960-luvulle Suomi koki merkittävän rakennemuutoksen. Maaseudulta ja maataloudesta vapautuvalle väestölle ei löytynyt enää toimeentuloa kotiseudulta - eikä edes kotimaasta. Sadat tuhannet nuoret ihmiset joutuivat lähtemään työn vuoksi Ruotsiin ja osa lähti aina Australiaan saakka.

Mutta kyllä Suomessakin tehtiin lujasti työtä. Siitä on osoituksena 1970- ja 1980-lukujen kohonnut elintasomme. Taloudellinen nousu ei kuitenkaan jatkunut loputtomiin, ja 1990-luvulla Suomi koki yhden lähihistorian syvimmän lamakauden. Vuosikymmenen lopulla alkoi talouden elpyminen, mutta tällä hetkellä tulevaisuus on täynnä suuria kysymysmerkkejä myös Suomen osalta. Jälleen kerran taloudellisen taantumien merkit ovat näkyvillä.

Perinteisesti lamakauden aikana siirtolaisuus ja myös muuttoliike valtakunnan rajojen sisällä on hidastunut. Tilastokeskuksen mukaan korkeakoulukaupunkien muuttovoitto on

romahtanut 1990-luvun alun lamavuosien tasolle. Helsingin lisäksi muuttoliike on hidastunut erityisesti Oulussa. Uutta on se, että, yliopistokaupunkien ja teknologiakeskusten vetovoima on ehtymässä. Tärkein syy tähän on se, että työpaikkojen kasvu on tyrehtynyt. Valtakunnallisesti kuntien välinen muuttoliike on kuitenkin yhä voimakasta. V. 2001 kunnasta toiseen muutti 284 000 ihmistä. Mielenkiintoinen piirre on se, että ihmiset muuttavat taas pieniin kuntiin. Yhtenä syynä tähän on se, että suurissa asutuskeskuksissa asuntojen hinnat ovat karanneet tavallisen veronmaksajan käsistä. Perinteinen maaseutu näyttäisi selviytyvän paremmin, vaikka väestökehitys yleisesti ottaen onkin negatiivinen.

Maakuntien Suomeen ja kulttuuriin

Nykyiskupolven suuria haasteita on Euroopan yhdentymiskehitys. Historia osoittaa, että vallalla on aina ollut taipumus keskittyä: ensin Tukholmaan, sitten Pietariin ja nyt Brysseliin. Uudistuva Eurooppa on ennen kaikkea maakuntien Eurooppa. Voisimme hyvinkin lakkauttaa nykyisen läänijaon ja elvyttää maakunnallisen itsehallinnon, joka on mainittu jo Suomen hallitusmuodossa. Tällöin muinaisia kärjäkiviä vastaisi todellista päätösvaltaa omaava maakuntavaltuusto.

Uskon, että aluepolitiikka ja aluehallinto tulevat olemaan ensi kevään eduskuntavaalien keskeisiä teemoja. Meillä kaikilla lienee yksimielisyys siitä, että maan eri osia on kehitettävä tasapuolisesti ja on pyrittävä pitämään koko maa asuttuna - yksistään turvallisuuspolitiikan perusteella. Mutta aluepolitiikan välineet on arvioitava uudelleen, ja on lähdettävä liikkeelle alueiden omista lähtökohdista ja mahdollisuuksista. Maakuntahallinnon uudistamiseen liittyy myös keskushallinnon uudistus. Kannatan lämpimästi suoralla kansanvaalilla valittua maakuntavaltuustoa ja myös vaalilla valittua maakuntajohtajaa maakuntahallituksen puheenjohtajaksi. Maakuntaitsehallintoon tulisi liittyä myös verotusoikeus, koska muuten uudistus jäisi puolitiehen. Myös valtio- ja kuntahallintoa tulisi kehittää samanaikaisesti, jotta ei luotaisi uutta maakunnallista porrasta lisäämään byrokratiaa.

On korkea aika nähdä maakuntien merkitys aineellisina ja henkisinä voimanlähteinä.

Lokakuussa Turussa Suomen Kulttuurirahaston seminaarin otsakkeena oli "Kasvuvoimaa kulttuurista". Länsi-Suomen läänin maaherra Heikki Koski käytti Keskipohjanmaata esimerkkinä elinvoimaisesta kulttuurimaakunnasta, vaikka edellytykset siellä eivät ole niin hyvät kuin Varsinais-Suomessa, kulttuurin kehossa. Oma aktiivisuus lähtien maakunnan kulttuuriperinteestä, kuten musiikista Keskipohjanmaalla, on tärkeitä. Kulttuuri ja siihen liittyvät palvelut vaikuttavat väestön viihtymiseen kotiseudulla - ja jopa uusien liikeyritysten sijoittumiseen maakuntaan. Esimerkiksi Kuhmon kamarimusiikkijuhlilla käy 42 000 vierasta ja Kaustisen kansanmusiikkijuhlilla päästään yli 100 000 vierailijan.

Toisaalta maailmassamme on käynnissä voimakas globalisaatiokehitys. On ajateltava maailmanlaajuisesti mutta toimittava samalla tehokkaasti paikallisesti. Elokuussa Torniossa ja Kemissä järjestettyjen kotiseutupäivien teemana oli "rajaton kotiseutu". Täällä

rajattomuudella tarkoitettiin paitsi alueellisesta ja aineellista myös henkisestä ja suvaitsevaisuutta ja sydämellisyyttä.

Tämä herättää kysymyksen; Millainen on halsualainen tai keskipohjalainen identiteetti?

Identiteetillä tarkoitan yksilön tai alueen kokemusta itsestään. Pari vuotta sitten Kaustisella pidetyssä "Juuret Keskipohjanmaalla" -seminaarissa todettiin keskipohjalaisen identiteetin nousevan maakunnan yhteisestä historiasta, sen merkkihenkilöistä, kansankulttuurista ja jopa uskonnollisuudesta. Keskipohjalaisia luonteenpiirteitä ovat mm. tasa-arvoisuus, suvaitsevaisuus ja sosiaalisuus. Koska itse olen puoliksi keskipohjalainen ja eteläpohjalainen mielestäni keskipohjalaiseen identiteettiin kuuluvat erityisesti hienotunteisuus ja herkkyys.

Ihmisen identiteetin ydintä ovat ennen kaikkea tunteet ja pysyvät elämän arvot. Identiteetin kehittymiselle ensimmäiset ikävuodet ja lapsuusaika ovat tärkeitä. Halsualla vietämäni sota-aika ja sen jälkeiset käynnit Evijärveltä käsin ovat muovanneet omaa identiteettiäni ratkaisevasti keskipohjalaiseen suuntaan.

Yhdentyvässä maailmassa rajat katoavat entistä enemmän. Mutta mitä enemmän maailma kansainvälistyy yhdenlaisen taloudellisen järjestelmän suuntaan, sitä enemmän korostuu alueiden oman identiteetin merkitys. Identiteettiä haetaan historiasta, perinteestä ja muusta kulttuurista. Maakunnallinen identiteetti liittyy kansalliseen identiteettiin ja edelleen eurooppalaiseen ja globaaliin ihmiskuntaan. Paikallinen ja kansainvälinen identiteetti täydentävät hyvin toisiaan.

Ihminen on enemmän tai vähemmän oman kotiseutunsa jatke. On myös sanottu, että ihmisellä voi olla useita kotiseutuja. Yksi syy tähän on se, että sadat tuhannet suomalaiset ovat joutuneet koulutuksen ja toimeentulon takia jättämään kotiseutunsa. Minulla itselläni on kotiseutuja Halsua, Evijärvi ja Turku -- ja ehkä neljäntenä vielä Australia, jossa olen asunut useita vuosia.

Puhutaan myös siitä, että sotien jälkeen syntyneet suuret ikäluokat palaisivat takaisin kotiseudulleen. Näin tapahtunee jossain määrin, mutta en usko suuriin paluumääriin. Usein ihminen haluaa viettää loppuelämänsä seudulla, jossa on tehnyt elämäntyönsä ja missä myös lapset ja lapsenlapset asuvat. Toisaalta vanhalla kotiseudulla oleva kesämökki tai kakkosasunto muutetaan ympärivuotiseksi ja kesämökkikunnasta on tullut monelle toinen kotiseutu.

Tietoyhteiskunnan ja tietoverkostojen kehitykseen liittyy myös se, että kotiseutu voi mielessämme elpyä uudella tavalla verkkomedioiden ansiosta. Yli puolet Yhdysvaltain yli 15-vuotiaasta väestöstä käyttää internetiä, ja Euroopassakin 27 % Internetillä voi kätevästi surfata vanhalla kotiseudulla. Niinpä puhetta suunnitellessani kävin Halsuan kotisivuilla. Internetissä todetaan, että Halsua on pieni ja vireä maalaiskunta Keskipohjanmaalla. Johdannossa mainitaan Halsuan papin ja lukkarin kuuluisa tappelu, ja että jokaiselle Halsualla syntyvälle lapselle annetaan 2 000 euron suuruinen lapsilahja. Tämä tuo mieleeni sen, että rotarien nykyisellä thaimaalaisella maailmanpresidentillä on tun-

nuslause "Kylvä rakkauden siemeniä." Mielenkiintoinen oli myös se kotisivun tieto, että Halsua on Suomen hevosrikkain pitäjä.

Pohjanmaan ja Halsuan siirtolaisuus

Keskipohjanmaan asukkaat ovat kautta aikojen olleet liikkuvaa väkeä. Jo keskiajalla keskipohjalaisia muutti Tukholmaan ja muualle Ruotsiin. Suuren Amerikan-siirtolaisuuden alkaessa 1800-luvun lopulla keskipohjalaiset olivat ensimmäisten joukossa. Amerikan siirtolaisuudessa ennen ensimmäistä maailmansotaa oli Toholammilta väkilukuun verrattuna eniten lähtijöitä Uudenkaarlepyyn jälkeen. Muita siirtolaispitäjiä Keskipohjanmaalla olivat Lohtaja, Veteli ja Kaustinen. Mutta lähellä niitä on myös Halsua, josta vuosina 1870-1914 lähti 534 henkeä siirtolaisiksi Amerikkaan. Tuona aikana Halsuan keskiväkiluku oli 1189 henkeä ja se tarkoittaa, että pienestä pitäjästä lähti vuosittain noin 10 henkeä Amerikkaan. Minulla on paksu kansio näitä siirtolaisia, joukossa oma isoisäni ja tämän sisko. Karvosten lisäksi siirtolaisuudesta löytyy paljon Tuominiemiä, Hieta-lahtia, Toffereita jne. . Siirtolaisiksi lähdettiin yleensä suvuittain. Näin oli myös Halsuan kuuluisimman pojan Viljami Kalliokosken suvussa. Matti Kalliokoski kertoo äskettäin ilmestyneessä isoisänsä elämäkerrassa "Pitkä sarka", että etunimi Viljami oli amerikkalaisen William-nimen kansanomainen muoto ja sukulaisten Amerikasta tuoma tuliainen. Myöhemmin sodan jälkeen Viljami Kalliokoski teki neljä matkaa amerikansuomalaisten luokse ja vaali yhteyksiä Atlantin toisella puolella oleviin sukulaisiinsa.

Keskipohjanmaan siirtolaisuutta ei ole tutkittu perusteellisesti kuin Etelä-Pohjanmaalla. Nyt kuitenkin Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskuksessa Peräseinäjoella on käynnistynyt Markus Kivistön väitöskirjatyö Keskipohjanmaan siirtolaisuudesta. Kivistö on syntynyt Kaustisella, sillä äiti Varpu (os. Pihlajamaa) on kotoisin Kaustiselta. Tutkimus tehdään Keski-Pohjanmaan Kulttuurirahaston ja Keskipohjanmaan Liiton tuella. Meillä oli eilen tämän projektin ohjausryhmän kokous Keskipohjanmaan Liitossa Kokkolassa.

Peräseinäjoelle suunnitellaan myös Suomen Siirtolaisuuden Museota. Se on suuri kansallinen tehtävä, jotta tuleville polville säilytettäisiin tietoa yli miljoonasta suomalaisesta siirtolaisesta eri puolille maailmaa. Mutta samalla pyritään tuomaan esiin myös Suomeen lähinnä viime vuosikymmenien aikana muuttaneet 100 000 maahanmuuttajaa ja heidän kulttuuriaan. Suomi on muuttumassa siirtolaisia luovuttaneesta maasta maahanmuuttajia vastaanottavaksi monikulttuurimaaksi. Viime aikoina on puhuttu paljon siitä, että väestömme ikärakenteen muuttuessa vanhusvoittoiseksi me tarvitsemme uutta työvoimaa, sillä syntyvyys on hyvin alhainen, vain 1,7 lasta naista kohden. Pitkällä tähtäyksellä me tarvitsemme hyvin koulutettuja nuoria osaajia, joista jo nyt on kova kilpailu maailmanlaajuisesti. Ehkä piankin joudumme työvoimapulaan sekä uusilla tietoyhteiskunnan toimialoilla että perinteisillä hyvinvointiyhteiskunnan palvelualueilla.

Tilastokeskuksen mukaan Halsualla, jossa on noin 1500 asukasta, muuttotappio oli tämän vuoden 9 ensimmäisen kuukauden aikana 27 henkeä ja vuonna 2001 16 henkeä. Viime vuonna Halsualta lähti kaksi maastamuuttajaa ja tuli yksi. Vuonna 2000 Halsuan muuttotappio oli 52 henkeä. Tämän vuoden ensimmäisenä 9 kuukautena Halsualla on kuollut 16 henkeä ja syntynyt vain 10. Tilastojen valossa 2000 euron palkkio jokaisesta

syntyneestä Halsualla on perusteltua. Ehkä syntyvyys paranee vuoden loppuun mennessä, sillä viime vuonna syntyneitä oli 17 ja kuolleita 13 henkeä.

Koko Keskipohjanmaalla kuntien välinen muuttotappio viime vuonna oli 700 henkeä. Maahanmuuttajia Keskipohjanmaalle oli 168 ja maastamuuttajia 111 henkeä. Valtakunnallisesti tarkastellen muuttoliike on Suomessa edelleen huippuluokkaa, kuten aikaisemmin todettiin.

Muuttoliikkeisiin liittyvä kansallinen ongelmamme on se, että nuoret muuttavat opiskelun ja työpaikan takia pois kotiseudulta, jonne jää vain ikääntyvää väestöä. Maan tasapuolinen väestökehitys on suuri haaste sekä valtiovallalle että kunnille. Tärkeätä on, että nuorille luodaan mahdollisuus asua ja löytää toimeentuloa kotiseudulta.

Suomi tarvitsee väestöpoliittisen ohjelman

On arvioitu, että Suomen nykyisestä työvoimasta jää eläkkeelle 40 prosenttia eli lähes miljoona ihmistä seuraavan kymmenen vuoden aikana. Martin Saarikankaan mukaan metalliteollisuudessa tarvitaan 80 000 työntekijää. Hoitoalalta lähtee eläkkeelle 55 000 henkeä. Erityisesti hoiva-ammateissa lyhytaikaiset ja heikosti palkatut työsuhteet eivät houkuttele suomalaisia. Yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä kasvaa jatkuvasti. Kun se oli vuonna 1973 9,3 %, tällä hetkellä se on noin 16 %, ja 10 vuoden kuluttua joka viidennen (23 %) arvioidaan olevan eläkeläisiä eli yli 65-vuotiaita.

Väestön ikärakenteen nopea muutos ja odotettavissa oleva työvoiman tarve on käynnistänyt meilläkin keskustelua aktiivisesta maahanmuuttopolitiikasta. Suomen väestöstä ulkomaan kansalaisia on noin 100 000 ja työvoimasta 40 000 eli vain kaksi prosenttia kummassakin. Maahanmuuttajista edelleenkin on työttömiä noin 30 % eli kolminkertaisesti kantaväestöön verrattuna.

Hyvä avaus keskustelun käynnistämiseksi uudesta maahanmuuttopolitiikasta oli tasavallan presidentin Tarja Halosen lausunto marraskuussa, että "Voimme voittaa työttömyyden sekä tulevan tai samanaikaisen työvoimapulan. Aktiivinen maahanmuuttopolitiikka voi olla osa ratkaisua."

Uskon että tulevissa eduskuntavaaleissa maahanmuuttopolitiikka tulee olemaan tärkeä aihe, kuten muissakin EU-maissa on ollut. On esitetty myös ajatuksia - lähinnä pienempien puolueiden taholta - , että seuraavan hallituksen ohjelmaan tulisi kirjata kohta aktiivisesta maahanmuuttopolitiikasta.

Mutta asia olisi nähtävä laajemmin. Suomeen tulisi saada eduskunnan johdolla laaja väestöpoliittinen ohjelma, jossa muuttoliikkeiden ohella olisivat mukana myös syntyvyys ja kuolleisuus. Suomen syntyvyys on yksi alhaisimpia EU-maissa, vain 1,7 lasta naista kohden. Väestöpolitiikan valmisteluun tulisi osallistua koko suomalainen yhteiskunta alkaen palkansaajien ja työnantajien järjestöistä maahanmuuttajaväestöön saakka. Tärkeätä olisi luoda sellainen pitkän tähtäyksen väestöpoliittinen ohjelma, jonka koko suomalainen yhteiskunta voisi hyväksyä. Tässä työssä tulisi kuulla myös tiedemaailman edustajia.

Toimikunnan tulisi perehtyä myös muiden maiden maahanmuuttopolitiikkaan. EU-maiden lisäksi voisi esim. selvittää, soveltuisiko Suomeen Kanadan ja Australian piste-laskujärjestelmä, joka suosii nuoria ja hyvin koulutettuja ihmisiä siirtolaisiksi.

Maahanpääsyn helpottaminen ei riitä, vaan onnistunut maahanmuuttopolitiikka edellyttää kokonaisvaltaista vastuuta tulijoiden taloudellisesta, sosiaalisesta ja psykologisesta sopeutumisesta. Maahanmuutto on osa työvoimapolitiikkaa, mutta tärkeitä on muistaa että tulijat ovat ennen kaikkea ihmisiä ja heidän perheitään - eikä pelkkää työvoimaa. He ovat tasavertaisia ihmisiä ja lähimmäisiämme rotuun ja kansallisuuteen katsomatta ja tulevat olemaan suurena voimavarana tulevaisuuden Suomelle.

Maahanmuuttopolitiikkaan liittyy tavallaan myös eduskunnan käsittelyssä oleva laki kaksoiskansalaisuudesta ulkosuomalaisille ja heidän lapsilleen. Suomen kansalaisuuden saaminen vahvistaisi heidän identiteettiään ja voisi osaltaan edistää myös paluumuuttoa Suomeen.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Suomen turvallisuuspolitiikan perustana ovat edelleenkin Suomenlinnan perustajan Augustin Ehrensvärdin kallioon hakkauttamat sanat: "Jälkimaailma, seiso tässä omalla paikallasi, äläkä luota vieraaseen apuun." Tätä periaatetta ovat vaalineet menneet sukupolvet, kun ovat jättäneet meille itsenäisen isänmaan. Turvallisuuspolitiikkamme perusratkaisu on itsenäinen puolustus ja sotilaallinen liittoutumattomuus. Sen perustana on edelleenkin asevelvollisuuteen perustuva armeija.

J.K. Paasikiven ja Urho Kekkosen oppien mukaan emme voi mitään maantieteelle, ja ratkaisevaa onkin se kehitys, mitä tapahtuu Suomen lähialueilla, ennen kaikkea Venäjällä. EU:n itälaajentuminen lähivuosina on positiivista kehitystä Euroopassa, enkä usko Viirosta, Puolasta tai muista mahdollisista uusista EU-maista tulevan kovinkaan suurta siirtolaismäärää Suomeen. Myös näiden maiden asukkaat haluavat mieluiten asua omalla kotiseudullaan, mikäli työtä ja toimeentuloa löytyy.

Hyvät kuulijat,

Kansakunnan menneisyys antaa lujaa uskoa myös tulevaisuuteen.

Uskon, että pitkällä tähtäyksellä Halsualla, Keskipohjanmaalla, Suomella, Euroopalla ja koko ihmiskunnalla on nykyistä valoisampi tulevaisuus.

Mutta paremman ja oikeudenmukaisemman maailman puolesta on tehtävä lujasti työtä.

Olkaamme iloisia siitä, että olemme suomalaisia ja että meillä on itsenäinen isänmaa, jolla on huolten uurtamat mutta ystävälliset äidinkasvat.